

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.

Velja celoletno 2 gold. 50 krajc. — polletno 1 gold. 30 krajc.

List 20.

V Celovcu 25. oktobra 1872.

Rejenka.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

(Konec.)

X.

V nedeljo popoldne je nekaj vaščanov sedelo na klopi pred županovo hišo razgovarjaje se o setvi, živinoreji in raznih družih kmetijskih rečeh.

„Petrovka, pravijo, je zeló pri kraji,“ reče potem župan, „farovška dekla je djala, da že komaj diše. Nemara jo bo pobralo.“

„Saj ni čuda!“ oglesi se eden kmetov, „dedec jo je zapustil in šel Bog vedi kam, sedaj pa nima na svetu za Boga nič, razun na pol poderte bajte. Njo bo revščina spravila pod zemljo.“

„Bog jej grehe odpusti,“ prigovarja njegov sosed, že postaran možek, „jaz jej ne voščim nič hudega, ali verjemite mi, da jo je Bog kaznoval. Veste, kako ošabna je bila v mladosti, sedaj se jej pa vtepa. Kako gerdo je ravnala s tistim dekletom, ki jo je ranjki vzel v izrejo.“

„Je, je, ošabnost je velik greh, še večí pa, kdor starih ljudi ne spoštuje. Ranjcemu na smertni postelji še kozarec merzle vode ni prinesla.“ —

„Pa še nekaj sem slišal danes,“ pravi zopet župan. „Tista črna Špela prikazala se je neki zopet. Pastirji so jo videli, in danes zjutraj jo je srečal Lovrečev Tone doli za vodó, ko je šel k maši.“

„Šencana baba,“ godernja mati županja na pragu sedé, „da bi le kaj“

„E pojdi, pojdi prismoda s svojimi čenčarijami,“ zaverne jo župan. „Kaj bode neki vedela!“

„Ovbe, ti si pa kakor ogenj, nič ti ne sme človek omeniti, koj si hud. Ljudjé tako pravijo sploh, saj jaz ne vem nič o njej.“

„I prida je že nič ni, le verjemite!“ priterjuje županji eden kmetov. „Nekaj posebnega mora imeti ta ženska, naj reče kdo kar hoče. Dervarji so pripovedovali čudne reči o njej, ki so jo večkrat videli v planini. Včasih je po noči neki tako gerdo kričala, da je bilo vseh groza, včasih pa je prišla celó do njihne ute ter jela ondi nabijati po durih. — Bog vedi, s čem se je živila toliko časa v gorah, kjer ni nobenega človeka.“

„Starka je najberž znorela, kaj bo družega,“ pravi modri župan. „Pojte, pojte, ne bodite tako babjeverni!“

Sedaj se pripodi po cesti doli celo kerdelo otrok, ki so si prej mirno igrali na trati. Nekteri so bežali

v hiše, drugi pa so se poskrili za plote in od ondot bojazljivo gledali na cesto.

„Kaj pa je?“ praša županja sosedovega dečka, ki je pribežal v vežo.

„Črna Špela nas podi,“ odgovarja ta prestrašen. „Tako gerdo je kričala ter nam žugala, rekoč, da nas bo podavila.“

V tem trenutku prišvedra res umazana, vsa razcapana ženska po cesti doli s smrekovim vencem na glavi, izpod katerega so mahali že čisto beli lasjé. S svojimi koščenimi rokami je mahala in pela gerdo deré se neko neznano pesem. — Prišed do županovih, vstavi se ter pravi županji: „Ti mlada gospodinja, daj mi, daj mi eno pišče, ga bom nesla skratu na križpota, da mi denarja prinese, potlej bom pa bogata, há, há, há!“

Molcé so jo gledali možjé, županja pa se je umaknila s praga in šla v sobo, ker se je menda bala te čudne ženske. — Špela je tudi ni dalje nadlegovala; urno je mencala dalje, kolikor so pripuščale stare noge, ter zavila naravnost proti Petrovcu. —

„Petrovko gre obiskat,“ pravi župan, „gotovo vé, da je bolna, in ker ste bili včasih prijateljici, kakor pravijo, je pa še sedaj ne zapusti. — —

Mračiti se je že jelo in dim, ki se je sukal iz dimnikov v višnelkastih kolobarjih navpik, naznanjal je, da pripravljajo gospodinje že večerjo svoje družini.

Po cesti pripelje se lepa kočija, v kateri sta bila vprežena dva čila konjiča s svitlo oprego. Tik Petrovčeve hiše se vstavi in iz nje stopijo tri osebe: dva gospoda, eden še mlad, drugi pa že bolj postaran, in med njima bogato opravljena gospá. Kočijaž gré s kočijo do bližnje kerčme, oni trije pa se napotijo v Petrovčevo hišo. — — —

Mlada Petrovka je ležala na slamnatej postelji, zavita v stare, zamazane cape, pri peči pa sta se valjala dva otroka: prvi zal deček, star katic devet let, druga pa mala deklica, kake dve leti mlajša od prejšnjega. Videti jima je bilo na obrazu, da terpita grozno revščino, kajti lice jima je bilo blede in vpadlo, in obleka zane-marjena. Bolestno se je ozirala bolna žena po svojih revčevih, ki jima ni mogla pomagati; saj je sama terpela še večje siromaštvo. Tik njene postelje na nizki klopici je sedela, ali prav za prav čepela črna Špela glavo podpiraje s svojo suho roko in sterma zerla pred se. Obiskala je res danes pervikrat Petrovko, odkar jej je zgorela kočja v planini, in se je potem potikala po votlinah in hosti, torej ni dvomiti, da jej je imela naznaniti katic posebnih važnosti. —

„Takisto je takisto z nekdanjo vašo rejenko,“ pravi slednjič. „Ti Meta si prva, ki si zvedela vse skrivnosti mojega življenja. — Ljudje pravijo, da sem nora, pa ni res. Jaz se le zategadel neumno delam, da me gospoda na miru pustijo, saj veš kako je bilo tisto leto, ko mi je koča pogorela. O, ti kavri me imajo še vedno na sumu, pa ne bo nič z njihno rajtengo. Še bom prišla, še včasih k Tebi, potem bom pa umerila kje v gozdu, saj vem, da dolgo ne bom krevsala, ker letos mi je kukavica samo enkrat zakukala.“

„In moj mož, za gotovo veste, da je med onimi tatovi?“ prša potem bolnica.

„I kaj pa da. Videla sem ga, ko jo je mahal z njimi. O, njemu se gotovo dobro godi, nikar se ne boj; le škoda, da nisi tudi ti šla z njim, treba bi ti ne bilo tu stokati in revščino prodajati.“

Petrovka se je obrnila v stran in solzé so jo polile, starka pa je zopet utihnila in stermela kakor prej pred se. —

Zdajci se odpró duri in v sobo stopijo one tri osebe. — Črna Špela jih debelo pogleda, zažene čuden glas ter zbeži iz sobe, kakor bi bila zdivjala.

Bolna Petrovka tudi ni koj vedela, kaj pomeni nepričakovano obiskovanje te gospóde. Nekako začudeno je gledala krasno opravljeno gospó, ki jo je prijazno pozdravila ter se jej bližala; otročaja pa, ki še nista nikdar videla takovih ljudi, skrila sta se boječe v kot pod mizo in ondi tiho čepela, kot bi ju pribil. — Še-le, ko gospá svoje imé izusti, domisli se bolnica in nekako osupnjeno vsklikne! „Moj Bog! Marjanica! — Oh joj meni! gotovo si prišla po svoj delež, ali glej! nimam ga božjaka pri hiši. Ne morem ti dati drugega nego obilo revščine.“

Še-le, ko jej Marjanica pové, da naj bode brez vse skerbí zastran tega, da ne potrebuje ni krajcarja od nje, ker ima hvala Bogu! dovelj premoženja, upokojila se je Petrovka, boječe podala svoji nekdanji rejenki roko. — Jela je pripovedovati vse svoje dogodke, kako je prišla v siromaščino itd., in da jo sedaj najbolj skerbi, kaj bode z otrokoma, ako jo Bog pokliče k sebi.

Pa Marjanica je bila še vedno tista blaga duša kot nekdanj. Ni se prišla sém maščevat zaradi nekdanjega slabega ravnanja, temuč delit dobrote in pomagati ubogej gospodinji iz revščine. — Preskerbela je koj snažno postelj, potrebne obleke ženi in otrokoma, in potrebnega živeža, pri čemur jej je njeni mož pridno pomagal, ki ni bil nihče drugi, nego nekdanji Emil, in se je po doveršenih naukih z Marjanico oženil, ki stric Feliks, ki je bil danes tudi zraven, dal jej je za doto koj polovico svojega premoženja, ker sam ni imel otrok.

Poslali so koj po zdravnika. Marjanica je tačas sama prevzela gospodinjstvo pri hiši ne mené se za svoj sedanji stan; in pristovalo jej je jako dobro, ako se je sukala z belim predpertom krog ognjišča, kot kako kmetiško dekle, da sta celo Feliks in Emil priterdila, da se jej nobena oprava tako lepo ne podá kakor ta.

Ker je imela Petrovka odslej dobro postrežbo, okrevala je kmalo in v nekterih tednih zapustila je že postelj ter opravljala lagleja dela.

XI.

Bilo je zopet krasno jutro, kakor po tistej strašni noči, ko je sedela Marjanica z Emilom in Feliksom pod kovačevo lipo

Petrovka v praznej obleki je pogrinjala mizo na vertu v lopi ter napravljala zajuterk. Bil je danes dan, ko je Marjanica sklenila spet zapustiti prijazno vasico

in kmečko hišico in se verniti s svojim možem in stricem v mesto.

Med zajuterkom prične Petrovka: „Ker smo danes zadnjikrat skupaj in Bog vedi, če se še kedaj vidimo, povedati vam moram še nekaj posebnega, kar gotovo še nikdo izmed vas ne vé. — Spominjate se še gotovo, kako nakrat je zbežala unkrat stara ženska iz sobe, ko ste me prišli obiskat. Bila je to črna Špela. Od takrat je nisem več videla, nič ne vem, kod se potíče, ako še živi. — Ne bom vam omenjala hudobij, ki so se ondi doprinašale, saj je Marjanica sama dovelj poskusila; — žalibog! da sem bila takrat tudi jaz mnogo kriva, da je prišla deklica v njene roke. Večkrat sem se pozneje kesala, ali kaj, ker je bilo prepozno! Zató me je pa tudi Bog hudo kaznoval in njegova pravična šiba zadela me je obilo.“

Črna Špela je prišla takrat pervikrat zopet med ljudi, ker prej se je potikala vedno po planini, kjer so jo večkrat videli dervarji. Menda je zvedela o moji bolezní, zató me je prišla obiskat. Bila je nekako zmešana, ali da bi bila nora, kakor so ljudje pravili, ni bilo res, ker mi je sama zaterjevala, da se nalašč tako dela zaradi strahu pred gosposko. — Sedela je precej časa pri mojej postelji molé, potem pa mi začne pripovedovati dogodbe iz svojega življenja, ktere vam hočem ob kratkem ponoviti, kolikor vém.

Špelini stariši so bili kupčijskega stanu ter prebivali v Reki. Ker je bila Špela njihna edina hči, skerbili so tem bolj za njo in jo hoteli dostojno izrediti. Po nasvetu nekega prijatelja so jo stariši poslali v nunski samostan nekam na Koroško, da bi si dekle, oddaljeno od sveta, pridobilo potrebne omike in ne imelo priložnosti popačiti se. Pa njéno serce je bilo že pokvarjeno in nagnjeno k posvetnosti, zatoraj jej v samostanu ni bilo dolgo všeč in želela je vèn na prosto. Ker jej stariši niso hoteli tega dovoliti, temuč jo silili, da mora ostati ondi do odločenega časa, zapustila je Špela skrivaj samostan ter pobegnila. Prišla je v M**, in ker ni imela od nikoder nobene podpore, šla je služiti v neko kerčmo za natakarico. Tu je živila lehkomišljeno, ker je bila prosta vsacega varstva, priložnosti pa je imela obilo uživati svet v popolnej meri.

Stariši zvedeti o njej, hoteli so jo vzeti domu, ali ona je bila že preveč vajena sladnostnega življenja, da bi se bila tako berž ločila od njega. Stariši videti spričeno hčer, odrekli so jej vsakoršno pomoč, ter jo prepustili samo sebi. —

Pa leta so naglo pretekla in z njimi Špelina lepota, ki jej je doslej privabljala toliko lizunov. Sedaj je bilo treba skerbeti za prihodnost in Špela je pervikrat obžalovala svojo lehkomišljenost. Pa mislila je: „Ni še prepozno, le previdno se je treba vesti odslej!“ — Ker je bila izurjena v raznih ženskih delih in tudi izobražena, dobila je kmalo dobro službo pri nekej gospodi, kamor je prišla za hišno. — Takrat je hodil tje podučevati otroke mladi gospod, ki je ravno doveršil više šole na Dunaji in čakal službe. — Kakor se človek, ki tone, poprime vsake najmanjše bilke, da bi se rešil, tako je tudi Špela hotela poskusiti tukaj svojo zadnjo srečo, ker jej je bilo že poyosod spodletelo.

Čeravno mnogo stareja, vedela se je vendar s svojimi prilizljivimi besedami mladenču prikupiti in ga premotiti, da jej je slednjič celó zagotovil vzeti jo, kakor hitro dobí službo. — Sedaj je bila Špela na konji in na tihem se je že radovala, da je slednjič vendar vjela abotneža v mrežo, ki jej vse verjame. — Pa tovarši njegovi zvedevši v kakej zanjki je, razložili so mu

vse natanko: kdo je ta ženska in kako lehkomišljeno je živila v mladosti. Dobro je spredel sedaj mladenec, v kako brezno bi bil lahko padel v svojej nesprenemisljenosti, ko ne bi ga bili oteli tovarši o pravem času. — Odpovedal se je neutegoma podučevanju otrok, da bi se čisto odtegnil zviti ženski, ter se preselil v G**, kjer je dobil službo ter se koj potem oženil s pošteno deklico, ki je bila sicer ubožnih starišev, pa tem boljše izrejena in omikana, kar je bila še veliko lepša dota, nego bogastvo. In ta deklica ni bila nihče druga, nego Marjaničina mati.“ —

„Marjaničina mati?“ povzame Feliks urno, „sedaj se pa še spominjam nekoliko te reči. Kdo bi bil mislil, da je ta poguljena ženska ona hišna, ki bi bila kmalo preslepila mojega brata. Pisal mi je večkrat o njej na Laško, kako bi bil prišel kmalo v nesrečo, ko ne bi ga bili prijatelji o pravem času opomnili, pa jaz sem potem to reč čisto pozabil in do današnjega dne mi ni prišlo več na mar.“

„Le čakajte, bom dalje povedala,“ pravi Petrovka. „Dolgo ni mogla dobiti Špela nobene prilike maščevati se zaradi tega. Slednjič izve v svoje veselje, da je Marjaničina mati bolna ter da misli iti s svojo še čisto malo hčerko v kopelj na Hervaško. V Špelinem srcu se obudi strašen sklep in izvršiti ga napoti se natihoma na Hervaško. Pa vse njeno prizadevanje je bilo zastoj, kajti nikdar ni mogla najti prilike izvršiti svoj namen. Kmalu potem izve, da je Marjaničin oče nanagloma umerl, in to jej je hudo strast nekoliko ohladilo, vendar pa ni menjala nič manj sovražiti njegove žene in otroka. Pazila je na vsako njeno stopinjo, in ko je Marjaničina mati bolehnega neutegoma po moževi smerti zapustila Hervaško, bila jej je tudi Špela koj za petami. — Prišli ste skoraj obé kmali tu sem v našo vas, kjer je Marjaničina mati izdihnila svojo dušo, Špela pa se je seznanila z nekterimi potepuhi, ki so jej preskerbeli ono bajto v planini, da bi potem k njej zahajali in ondi imeli svoje skrivališče. Špela za vsakoršno hudobijo pripravna, bila je koj pri volji, zlasti ker jej je pomanjkovalo denarja ter ni mogla nikamor dalje. Kaj se je potem ondi vse počenjalo, sami dobro veste, ker ste skusili. — Ko je dobila slednjič Marjanico v svojo oblast, obudila se je zopet v njenem srcu stara želja po svetli, ktere ni mogla izvršiti nad stariši. Pa glejte! Božja roka je odtegnila pobožno deklico hudobnim rokam ter jo pripeljala nenadoma k obili sreči. — Oh, ko bi bila jaz prej lepše ravnala ž njo, koliko bolj bi se sedaj veselila njenega prihoda, ali kaj“ ženo so polile solzé pri teh besedah in več ni mogla govoriti. Tudi Marjanici stopijo solze v oči in primši Petrovko za roko, pravi ginljivo: „Mati, vse vam je že zdavnej odpuščeno. Pozabimo, kar je bilo in veselimo se raji, ker nas je Bog še srečne ohranil.“ — — —

Uro pozneje je po cesti zopet derdrala kočija, na pragu pa je stala Petrovka objokana in mahala z belim robcem za odhajajočimi. Bili so to zadnji pozdravi. —

Kdor je potoval leto pozneje po tej vasi, kmalo ne bi bil spoznal Petrovčeve hiše. Bila je čisto na novo predelana, lepo pobeljena in vert krog hiše lepo očejen. — Marjanica je bila pustila pri odhodu svoje nekdanji rednici obilo denarja, da je lahko poplačala dolge, obdelala polje in potem brezskerbno živila s svojima otrokoma. Postala je vsa druga žena, nego je bila prej in odslej so jo vsi vaščanje spoštovali. Otroka sta kmalo toliko dorastla, da sta jej pomagala nekoliko pri gospodarstvu, moža pa ni bilo nikdar več domu, niti se ni izvedelo kam je prišel. —

Črne Špele po onej dogodbi o Marjaničinem prihodu ni bilo dolgo več videti. Nekega zimskega jutra pa jo najdejo dervarji v planino gredé mrtvo pod smreko v snegu ležati. Zraven nje ležeča steklenica je kazala, da se je starka večer poprej napila žganja, potem pa ondi po noči zmrznila. —

O Petrovčevej rejenki vedeli so ljudje še dolgo let pozneje pripovedovati, ko je že blaga Marjanica zdavnej počivala v hladnej zemlji, in matere so jo rade stavile svojim hčeram v izgled, naj bi se tudi one vedno tako lepo vedle, kot Marjanica, da jim Bog potem dodeli srečo na svetu.

Senica.

(Za „Venec“ zložil S. Jenko.)

Senica vesela
Letala okrog,
Tako-le je pela,
Da zlega se log:

Pozdravljena hosta,
Pozdravljen moj dom!
Po tebi pa prosta
Prepevala bom;

Saj solnce mi sije
Me rosa poji,
In goša mi krije
Gnjezdo pred ljudmi.

Zatoraj zapojmo
Vsred varnih gošav,
Ljudi se ne bojmo
I njihovih nastav.

Pa zgine čas leta,
Dervé se megle,
Drevje se obleta
I rože vené.

Zdaj s'nica prezeba,
Ne baha se več,
Ker jesti je treba,
I piča je preč,

I preden je zima,
Tla bela snega;
Že k hiši prikima,
I išče peška.

I jaz pa napravil
Sem hišco 'z bezga,
Na češpljo nastavlil
Jo v sredi verta.

I kmalo zagleda
Kar trehuh želi;
Se semtertje vseda
I sline cedí.

Priskače i vade
Si vzame en kos,
Pa deščica pade
Bahovki na nos.

Zdaj abote svoje
Plačilo ima,
I pesmico poje
O drazih peškā.

Kijevski školaci.

(Ruski spisal Nik. Vas. Gogol, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

„Tri noči prebijem tako ali tako,“ — tješil se je modroslovec; „na hvalo pa mi gospod oba žepa nabaše s čistimi rumenjaki.“ Približa se in odkašlja še en pot, začne brati, ne ozre se na nobeno stran in ne more odločiti se, da bi mrtvej krasotici pogledal v obličje. Sveta tihota vstane. Videl je, da je odšel stotnik. Oberrnil je glavo, da bi pogledal v merliča, a groza mu je prevzela vse ude: poleg njega je ležala krasotica, kakoršne svet še nij poznal pred njo. Zdelo se je, da še nobena lica nijso bila tako jasno in soglasno krasna, — krasna tako,

kakor so bila njena. Ležala je — kakor živa; čelo je imela velekrasno, nežno, kakor sneg, kakor srebro, podobna je bila, kakor bi bila premišljala; obervi — noč sredi jasnega dne, — nežno, ravno, mogočno so se ponasale nad zapertima očesoma, in vejice so — kakor strele, padale na lica, goreča vsled tajnih kopernenj; ustna — rubinova, deržala so se na smeh. Ali prav v tem obliči je bilo nekaj strašno presunljivega. Začutil je, da je njegove duše lotilo se nekovo bolno genotje, kakor bi nenadoma bil nekdo sredi bujne veselosti in plesočega občinstva zapel pogrebno pesen. Njenih usten rubini — kakor bi bili kri rosili v serce. To trenutje se je nekaj strašnega prikazalo na njenem obliči. „Čarodejka!“ — vskriknil je, a ne s svojim navadnim glasom, oči obrnil na stran, do čela obledel in bral svoje molitve. — To je bila čaralnica, ki jo je bil ubil.

Ko je solnce bilo začelo zahajati, odnesli so mervico v cerkev. Modroslovec je na enej rami nesel črno merliško strašilo in na svojih plečih čutil nekaj mrzlega, kakor led. Stotnik sam je šel spredaj in z roko nesel desno stran rakve rajneke. Lesena cerkva je bila začrnela, pokrita s zelenim mahom; imela je tri okrožne kuple in stala skoro prav konci vasi. Podoba je bila, da užé davno v njej nij bilo nikakoršne božje službe. Sveče so gorele skoro pred slehernim obrazom. Rakvo so postavili na sredo, oltarju nasproti. Stari stotnik je še enkrat poljubil mervico hčer, na obraz zgrudil se in odšel z nosači vred, ukazal, naj modroslovcu dadé pošteno večerjo, po večerji pa odpeljejo ga v cerkev. Ko pridejo v kuhinjo, vsi, kateri so nesli rakvo, jemó roké pokladati na kamena, kar navadno počenjajo Malorusi, ko hitro so merliča videli.

Glad, ki ga je modroslovec bil začel čutiti ta trenutja, — ta njegova lakota je bila kriva, da je na nekoliko minut do čela zabil na merliča. Ščasoma se je vsa družina bila seshla v kuhinjo. Kuhinja v stotnikovem domu je bila nekako podobna klobčiču; stékalo se je vá-njo vse, kar je živelo na njegovem dvoru; vmes so bili tudi psi, ki so vsak dan vsak s svojim repom preduri primigali po kosti in da so se pomij naužili. O kakoršnej koli zadevi in kamor le je moral iti kedo, vsak je popreje prišel v kuhinjo, da je vsaj nekoliko minut počil si na klopici in zapalil lulo. Vsi, kolikor je bilo jih v domu, — vsi so bili svobodni, imeli so posebne kozaške svite na sebi, ležali so v kuhinji skoro ves dan časi na klopi, pod klopjo, na peči, s kratka: kder je le mogoče bilo najti kak prostor. Pa vsaki je v kuhinji kaj zábil: ali čapko, ali bič za ptuje pse, ali pa kaj drugega podobnega. Največa je bila družina o večerji, ko sta užé bila domá konjar, ki je konje izpustil na pašnik, in pastir, ki je krave prignal, da so jih pomolžli — in vsi drugi, katerih nij bilo lahko videti po dnevi. O večerji so se razvezavali jezici tudi najmolčljivejšim; navadno se je govorilo o vsem, o tem, kedo si je kupil nove šaravare, in kaj se nahaja v zemlji, in kateri izmed njih je videl volka. Vsi so bili dovtipni, kakoršnih ljudij ne manjka v Maloruskej.

Modroslovec je z drugimi vred sel med veliko družino na čerstem zruci — kuhinji pred pragom. Kmalu neka stara baba v rudečih čizmah pride izza durij in v vsakej roci prinese vroč pisker s cmoki in postavi ju sredi družine, ki se je razsédala k večerji. Vsak je iz svojega žepa potegnil leseno žlico, kedor je pa nij imel, vzal je v roko lesene vilice. Ko hitro so se usta jela malo svobodnejše gibati, in ko je voléji glad vse te družine bil se malo potješil, začeli so se razgovarjati. Samo

ob sebi se umeje, da je govorjenje zmaknilo se tudi na mervico gospodarjevo hčer.

„Ali pa je to rés,“ — povprašal je neki mladi ovčar, ki je na kožnatem jermenu na luli imel gumbičev in medenih blekev toliko, da je bil podoben beretalcu z drobno robo, „ali pa je rés to, da gospodičina, nečem slabega govoriti o njej, da je s hudobnim duhom bila v zvezi?“

„Kedo? gospodičina?“ — oglasi se Doroš, užé znan našemu modroslovcu: „prav rés je bila čarodejka! lahko bi prisegel, da je rés bila čaralnica!“

„Dosti je tega, dosti, Doroš!“ — oglasi se zopet neki drug, tisti, ki je na poti pokazal, kako dobro zna tješiti; „do tega nam nij nič; Bog bodi ž njo; pustimo to na miru!“ Doroš pa nikakor nij mogel molčati; pred nekolikimi minutami je bil zaradi nekega posebnega dela šel s ključarjem v klet, nekolikrat nagnil se k dvema ali trijem sodom, odšel nadnavadno vesel, ter neprenehoma govoril.

„Kaj bi rad?! Da bi molčal?!“ — začudi se; „saj je mene jezдила — osamelega! prisezam na vero: jezдила me je!“

„A kako to?“ povpraša mladi ovčar, ki je imel polno tistih gumbičev, „po čem se pozná čaralka?“

„To nij mogoče,“ — odgovori Doroš, „ne izpoznal bi je nikakor; da tudi prebereš vse psalme, vendar je ne bi izpoznal.“

„Mogoče je to, mogoče, Doroš, nikar ne govori tega,“ — rekel je znani tješitelj; „Bog nikomur nepotrebno nij dal posebnega znamenja; ljudje, ki prebirajo, ter poznajo knjige, terdó, da ima čarodejka repek.“

„Vsaka stara baba je čarodejka,“ — hladnokervno omeni sivi kozak.

„Oh, vi ste pametni možaki, vi!“ — skočila je v razgovor baba, katera je v tem čerstem cmoke vsipala v izpraznjeno skledo; „pravi zapahnjeni svinjarji ste vi!“

Stari kozak, kateremu je bilo ime Javtuh, pisal pa se je za Kovtuna, začel se je samoljubo smijati, záto ker je videl, da so njegove besede živo bile ranile starko; črednik je na vés glas zagnal smeh, kakor bi dva biča, drug drugemu nasproti, oba kmalu bila poknila.

Ta razgovor je v modroslovcu vzbudil neodverljivo radovednost in željo, da bi slišal kaj natančnega o rajneke stotnikovej hčeri; rad bi jih bil speljal na poprejšnji govor, torej se je obrnil v svojega soseda in omenil mu: „Jaz bi rad vprašal, zakaj vsa družba, ki sedi tñ pri večerji, meni, da je gospodova hči bila čarodejka. Ali je komu učinila kaj hudobnega? ali je morda umorila koga?“

„Kar je zazdólo se jej, pa je učinila,“ — povedal je med družino eden — gladekega obraza, jako podobnega lopati. „A kedo ne zna, kaj se je zgodilo lovcu Mikitu, ali sè —“

„Kaj se je pripetilo temu lovcu Mikitu?“ — povpraša modroslovec.

„Čakite! jaz vam to povem na mestu lovca Mikita,“ — ponudi se Doroš.

„Jaz povem to o lovcu Mikitu,“ — obljubi se črednik, „saj je bil moj boter.“

„Jaz popišem to o Mikitu!“ — krikne Spirid.

„Spirid, Spirid naj bode povedal!“ — zaupili so vsi.

Spirid jamne pripovedati: „Vi, gospod modroslovec Choma, niste poznali Mikita; eh, kako redek človek je bil to! Vsakega psa je poznal tako, kakor lastnega očeta. Zdaj loví Mikola, ki tretji sedí za menoj, menda se ne bode to inako zdelo mu, če prav je tudi kos svojemu lovstvu; ali v primerji ž njim je — capa, smet.“

„Ti zanimljivo pripovedaš, rés lepo!“ — pohvalil ga je Doroš in mipljivo kimal z glavo.

Spirid je pripovedal dalje: „Zajca je zagledal popreje, nego si kedo tobačnat nos otare. Žvižgnil je: a hu, Bistra! a hu, Razboj! a bil je na konji v največem diru — nij bilo lahko reči, kateri katerega dohiti: ali on psa, ali pès njega. Enkrat je žvižgnil, pa je priklical štiri koruslje psov, česar še nihče nij mogel učiniti doslé. Izborni lovec je bil to! Stoperv pred nekolikim časom je bil začel stanovito gledati za domačo hčerjo. Ne znam, ali se je sam ob sebi tako bil zatelebal vanjo, ali ga je ona bila tako očarala, s kratka: zgubil se je — do céla je obabel; vrag vedi, kaj se je godilo z njim; pí te bodi! nij — da bi povedal to človek.“

„Rés je to,“ — poterdil je Doroš.

„Ko hitro se je hči bila ozerla vá-nj, precej je uzdo izpustil iz rok, Brovko zaščuval v Razboja, jel blesti in nij znal, kaj počenja. O nekej priliki pride gospica v konjak, kder je snažil svojega konja. „Osvobódi, Mikito,“ — odgovorila ga je, „jaz položim ná-te svojo nogo.“ A ta šlevač, ne da bi se bil bal, celó vesel je bil tega, dejal je: ne le noge, temuč sedite ná-me. Gospica je vzdignila nogo, a ker je videl nogo, okroglo, belo nogco, takój so ga čari zmotili do céla. Ta prismoda je nastavil herbet, z obema rokama prijel njé nagi nogi, začel, kakor konj, skakati po konjaku, a ko sta odjezdila, nij mogel nič govoriti več; prišel je nazaj jedva malo živ še, po tem dogodjaji pa je gasnil, kakor luč; ko smo bili o priliki prišli v konjak, ležalo je namesto njega v njem kup pepela s praznim sodom vred: zgorel je bil ves, zgorel sam ob sebi. Pa bil je to lovec tak, kakoršnega nij na vsem božjem sveti nikder.“

Ko je bil Spirid končal svoje pripovedanje, začeli so se vsi razgovarjati o kreposti rajnkega lovca.

„A o Šepčihi ničesar nijsi slišal še?“ — povpraša Doroš in oberne se v Chomo.

„Nijsem slišal.“

„Aha, he, he! Pozna se, da v vašej borzi nij posebno veliko razuma. Nu, poslušaj: mi imamo v vasi kozaka Šeptuna; pošten kozak je to! Časi je užé rad kaj ukral kde in sè seboj vzel brezi vsakojake potrebe; ali — pošten je vendar-le. Njegova kočá nij daleč od tñ. Prav tak-le čas, ko mi zdaj-le sedimo tñ, sedel je tudi on z babo vred pri večerji, po večerji pa sta legla spat; a ker je vreme bilo lepo, legla je Šepčiha na dvorišču, Šeptun pa v koči na klop; ali ne: Šepčiha v koči na klop, a Šeptun na dvoru.“

„I ne na klop, temuč na tla je Šepčiha legla,“ — skočila je v besedo baba, ki je stala pred pragom in obraz imela z dlanjo podpert.

Doroš se je ozerl vá-njo, ozerl v tla, pa zopet vanjo, zamolčal se, a napósled je napretil: „Če ti naredim, da vpričo vseh s tebe pade spodnjica, ne bode se dobro godilo s teboj.“ Ta grožnja je bila plodovita: starka je molčala, ni žugnila nij več.

Doroš je dalje govoril: „A v zibelki, viseči sredi kočurja je ležalo enoletno dete — ne znam: ali deček ali deklica. Šepčiha je legla, pa kmalu je zaslišala, da za durimi renčí nekov pes in gerčí tako, da je zona začela imeti jo. Zbala se je: neumnica je verovala: če zvečer jezik pokažeš za durimi, pa duša izleti iz njih. A vendar je bilo jej na mislih: „kako bi neki jaz tega prokletega psa zadela s čem po gobci, da bi nehal gerčati,“ — in vzela je od peči vile in šla odpret. Jedva pa je bila malo odterznila duri, šinil jej je pes med nogama in stekel k otroku v zibki. Šepčiha izpozna, da to nij pes, temuč da je gospodova hčerka; da je pa

gospica bila taka, kakoršno je poznala — ne bilo bi nič do tega; ali bilo je to tako, da je bila vsa modra, oči pa so jej gorele, kakor oglje. Zgrabila je bila dete, pregriznila mu je gerlo in jela kri piti iz njega. Šepčiha je mogla vskrikniti le to-le: „Oh, kaka nesreča!“ — in pobegnila je iz kočurja. Pa zatiplje, da so vrata v veži zaklenjena; šine pod streho; sedi in trese se abotna baba, naposled pak zagleda, da gospica ide k njej na dilje. Gospica plane ná-njo in začne grizti neumno babo. Zjutraj je Šeptun izpod strehe svojo ženko zvlekel vso ogrizeno in višnjevo, a drugega dné je umerla prismojena baba. Zdaj lahko znate, kaj je človeku odmenjeno in narejeno! Ali je kedo gosposkega rodu ali ne, to je malo do tega, čarodejnica je čarodejnica — tega ali tega rodú.“

Po tem pripovedanji se je Doroš samoljubo ozerl okrog sebe in perst vtaknil v svojo lulo, hotel je zopet nabasati jo. Predmet o čarodejkah se je vsem bil priljubil. Vsak bi bil rad kaj povedal. K temu je bila čaralnica prišla v podobi senenega šopa prav koči pred vrata; temu je bila ukrala čapko ali lulo; majhnim otrokom v vasi je bila porezala lase, nekaterim izpila več veder kervi.

Napósled se vsa družčina spomni in vidi, da se je preveč zamaknila v razgovor, da je na dvori užé do céla noč. Začeli so se razhajati: vsak je poiskal svoje ležišče: ali v kuhinji, ali v staji, ali na dvorišči.

„A nu gospod Choma! uže je čas, da obiščemo mertvico,“ — oméni sivi kozak, oberne v modroslovca se — in vsi štirje, med njimi Spirid in Doroš, vstali so in odšli v cerkev, na poti pa z biči švigali pse, ki je mnogo bilo jih na ulici in katerih so nekateri sè same hudobije zaganjali se v mečo. Modroslovec, da-si je bil postregel si s precejšnjo steklenico žganja, vendar-le je skrivoma čutil bojazen, ki je kipela v njem tem pridnejše, čem bliže so bili bogomolje. Povesti in čudovite dogodbe, ki je bil slišal jih, kalile so mu bolj in bolj kri. Temota za plotom in drevjem je začela jasnit se, svet je bil odkritejši. Naposled pridejo na majhno dvorišče za starim cerkvenim zidovjem, — na pozorišče, na katerem nij bilo ni enega drevesa, in pusto polje se je rasprostiralo dalje, — polje, zagernjeno v nočno gozdno temo. Trije kozaci so s Chomo po zavitih stopnicah stopali in bližali se čakališču, ter stopili v bogomoljo. Tu so pustili modroslovca, voščili mu, da bi srečno prebil svoj nalog, in za njim na ukaz svojega gospoda zaklenili duri.

(Dalje prihodnjič.)

Potniške drobtine.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Že davno se je bila vlegla noč na mesto in plinove svetilnice so bile že nekaj časa prižgane, ko zapustim Karlov most, lep spominek nekdanje slave Praške in slavnih českih kraljev in mirno tekoča Vltava je odsevala nebrojne lučice ob bregovih razstavljenih svetilnic.

Nazaj gredé k svojemu stanovanju nisem bil tako srečen nego na svojem prvem izletu. Zanašaje se, da, ker sem pot do mesta staknil, bom tudi pot nazaj našel, nisem več bil tako opazen in zato se mi primeri,

da sem po zakrivljenih ulicah dervil proti jugo-izhodu, namesti da sem se obrnil proti severo-izhodu. V starih mestih se to prav lahko primeri človeku, ker pri zidanji poslopij niso pazili niti na red, niti na matematično natančnost glede uličnih potez. K sreči moje Ulysejevo blodenje ni imelo hudega nasledka; blodil sem po starem mestu in se nisem zavedel, preden nisem zopet stal na velikem rynku. Ta mi je bil prvi večer „stella polaris“, po katerem sem zasukal kermilo, da sem srečno prijadral v пристanišče k „belemu jagnjetu“ na Borziu. Ker mi je bil prvi večer že dosti dolg, nisem nikakor pogrešal zgubljenega časa, še celo veselilo me je, da sem nehoté prehodil velik kos starega mesta; večji strah bi že bil imel, ko bi bil zablodil na levo v Židovsko mesto.

17. oktobra.

Zgodovinsko najimenitniši del Prage je „Mala stran“ in Hradčín. Jesenska megla je pokrivala mesto in Veltavo, ko začnem svoja potovanja po mestu in spet jo koračim h Karlovemu mostu. Namenil sem se vse pogledati, kar bom staknil zanimivega. Pred mostom na desnem bregu stoji križanska cerkev, zidana po risu in v slogu Št. Peterske bazilike v Rimu, čedno in bogato olepšana s 3 oltarji. — Na malem prostoru pred mostom je spominek cesarja Karla IV. postavljen l. 1848 po vseučilišču v spomin 500letnega obstanka. — Drugi častitljiv spominek je mostni stolp, zidan 1451 z rezanimi podobami cesarjev Karla IV., Vacslava, Žige in slavnih apostolov Cirila in Metoda. Na drugem koncu mostnem je enak še viši stolp. —

Zopet je bil most poln prehajalcev, tovarnikov, vozov in vozičkov, a ljudje so bili vsi drugi, nego včeraj. Proti večeru se je tu sprehajala odlična gospoda in elegantne kočije z nakrežljanimi strežaji spredaj in zadaj so se v počasnem stopu prevaževale, a zjutraj je bila gospoda še vsa pod pernicami ali pa še ni bila dosti čedno umita, in drugi razred ljudski se po mostu sprehaja in prevaža. Bili so kmetje, kmetice, posli, dekle, kuharice, ki so v mesto nosili kuhinske potrebe, zelenjave, mleko; iz mesta ven so pa vozili, kar se je nabralo po ulicah nesnage in drugih mestu nepotrebnih reči; podobe na mostnih naslonih so gledale prehajalce tako resno, kakor včeraj in od nekdaj.

Na rynku v Malistrani je spominek iz novih časov, postavljen slavnemu vojskovodji in rojenemu Čehu — Radeckiju. Na granitnem znožji stojé 9 avstrijskih vojakov, raznih kerdel, ki na svojih ramah derže škit in na njem stoječega slavnega vojskovodja s praporom v roki. Tu vidiš huzarja, ulana, mornarja, lovca, prostovoljca, pešca, topničarja, serežana, vsi v naravski velikosti in vlti iz obilnega plena Lahonom l. 1848. od vzetega, namreč iz dobitih laških topov. V znožje so vdolbene znamenite zmage: Kustoca 25. julija 1848; Novara 23. marca 1849; St. Lucija 6. maja, Vičenca 10. junija 1848.

Blizu sem imel slovečo cerkev sv. Mikulaša na Štefanovem terzišču, ktera se prišteva največim cerkvam Praškim. Započeta l. 1673 po oo. jezuitih bila je še le 100 let poznej dodelana, ima 240' visoko kuplo, okrašeno s slikarijami al fresco od Valkota iz leta 1784. V glavnem oltarju je bronasta štatva sv. Mikulaša bogato pozlačena. V stebrih, na kterih sloni kupla, so 4 cerkveni očetje: Bazilij, Krizostom, Ciril Aleksandrinec, Gregor veliki, nad njimi slike čveterih kardinalnih čednosti. Tudi oltarji v stranskih kapelah imajo kaj ganljive podobe, zlasti lepo delo je smert sv. Frančiška Ksaverijana od Valkota. Pod cerkvo je imela plemeniška

rodbina Kolovratov svojo rako, in tudi Lobkovci so njeni dobrotni darovatelji.

Ker že govorim o cerkvah, naj omenim še drugo cerkev, nekoliko nižej od une stoječo: Avguštinsko cerkev, visoki aristokraciji po zimi najbolj priljubljeno, in zidana po grofu Valdsteinskem. V velikem oltarju je od slavnega slikarja Rembrandta „umor sv. Tomaža“, zgoraj sv. Avguštin, na obokih so freske iz življenja sv. Tomaža. En stranski oltar s tabernakelnom je ves iz srebra in dobro pozlačen, darovan od kneza Oettingen-a. Škoda, da ima cerkev preveč oltarjev, celo 19; brez pogrešanja bi se dal nekteri preseliti v kako drugo mestno ali kmečko farno cerkev.

Najel sem si cicerona, ki bi me vodil in razkazal druge znamenitosti Malestranske in na Hradčín; mož je pa bil ves praktičen in vedoč, da bova dolgo hodila, glad in žejo terpela, stavi predlog, naj se prej okrepčava pri bližnjem „hostincu“ z dobrim Pelzenskim pivom in prigrizkom. Predlog je bil odobren in nemudoma izvršen; človek ne živi le od gledanja, ampak tudi od kruha, klobasic in piva.

Po dobrem okrepčanju me pelje v palačo vojvode Friedlandskega, nekdanjega slavnega vojskovodje v tridesetletni vojski — grofa Wallensteinskega. Tu se kaže njegova kopelnica, stanovanje njegove telesne straže, obednica, njegov tigrast konj, ki ga je jezdil in je bil pod njem ustreljen v bitvi pri Licni, in na vertu tičnik iz umetno napravljenega kapnika, slika njegova in dveh soprug, kapela v katero je hodil k sveti maši in še preproga s stoličem, na katerem je klečal, v kapelnem oltarju pa usmertenje sv. Vacslava, dalje velika sobana za sprejetje imenitnih gostov, strop s slikami, stene z umetnim marmelnjom. Palača je bila dolgo časa rabljena za vojaško kasarno in je po tej rabi mnogo terpela; v novejših časih se je vernila rodbini.

Iz Hradčina se uživa rajsk razgled po obširni Pragi in še daleč na okrog po okolici. Kakor jambore iz ladij v morskem pristanišču, tako vidiš moleti mnogoštevilne stolpe iz zlate Prage. Cicerone vé povedati, da ima Praga 62 katoliških cerkev, 1 rusko cerkev in 3 nekatoličanske tempeljne. Na levo od veličanskih stolpov Tynske cerkve se razprostira Židovsko mesto, nesnažno kakor njegovi prebivalci sploh, po kterih je dobilo ime; na desno od Tynske cerkve je staro mesto in dalej proti jugo-izhodu se ga derži novo mesto. Na levem bregu Veltavinega proti jugu naraščuje Smihov, ki že šteje 14.000 prebivalcev, pod Hradšinom pa Mala stran. Na severo-izhodnem koncu mesta se vzdiga novo delalsko mesto, Karlín z 28.000 prebivalci; na jugo-izhodnem koncu nad Veltavo pa Višehrad, najbolj osamljen in najmanj obljuden. Vstrie Hradšina po stermem hribu se spenjajo obširne, zobate zidine, gladnega zida, tako nazvan, ker se je zidal ob veliki lakoti, da so imeli ljudje zaslužka in živeža. Eno uro oddaljena je bela gora, vsakemu Čehu dobro znana. Pet mostov je čez Veltavo napeljanih, da vežejo oba brega in služijo obratu in železnicam.

Na Hradšínu so najbolj znamenita poslopja: Stolna cerkev sv. Vita in cesarski grad. Stopiva najpred v slednji. Kazala se mi je a) velika dvorana iz časov kralja Vladislava, dodelana leta 1502, kjer so nekaj turnirali na konjeh, zdaj se v nji godi poklanjanje deželni stanov o priliki slovesnega venčanja vladarjev. L. 1541 je po ognji mnogo terpela in zidovje se je moralo zapeti z debelimi železnimi zaponi. b) Deželna dvorana, rabljena do leta 1848, tesna in majhna, v nji pa slike Marije Terezije, Franca I., Jožefa II., Leopolda II.,

Franca II., bandera iz francoskih vojsk, zemljovid iz l. 1720.

Zanimala me je svetovalnica, v kateri se je vnela iskra, ki je z groznim plamenom žarela 30 let in z nepopisljivimi stiskami tlačila ljudi in dežele, mislim tisto zbornico, iz katere so protestantje skozi okna vergli cesarska svetovalca Martineca in Slavato in tajnika Fabricija. Zleteli so še precej visoko, menda 80', a padli so na mehko, na kup gnoja, ki je bil pod okni. Marmeljat obelisk hrani spomin tega zgodovinskega izleta, v svetovalnici je pa še vse ohranjeno v istem redu, kakor je bilo ob času dogodka. Sredi izbe dolga, široka, malo pobarvana miza iz mehkega lesa, krog mize prosti stoli naslonjači, kakoršni se nahajajo v najrevniših kmečkih hišah; tak stol je bil za kardinala, za kneza Lobkovica in druge plemenite zbornike. Tik svetovalnice je pisarnica tajnika Fabricija, nizka in priprosta, kakor vsa oprava. Idi pa v sedanje zbornice, kakšen razloček je tu! Zborniki ležijo, bi lahko rekli v žametnih mehkih naslonjačah, in zbornice kako potratno so okrašene! Tako se spreminjajo časi! Pač so me obhajala še marsiktere druge misli, ko sem stal pri onem osodepolnem oknu, a vendar vseh misli ni treba zaupati papirju. Veselim se vendar, da je sedajni svet mnogo, mnogo krotkejši postal, ker se neljubi zborniki ne mečejo več skozi okna, ampak s sikanjem in „oho“-klici se naznanja nevolja in znotranja borba. Nekaj pripomore h krotosti tudi pomanjkanje orožja, da razun jezikovega meča ni dovoljeno jemati v zbornico drugega orožja, sicer bi bili ustavoverci že davno razmesarili federalistične zbornike.

Za vpoloženje pisem je služila štirjaška linica v pisarničnih durih; tedajšnji vstajniki pa niso se deržali pravilne vloge, svoje krogle so pošiljali tajniku naravnost skozi zapahnjene duri, in še denešnji den se jim vidijo sledi. Tajnikova pisarnica v sedanjih olikanih dneh še jetnikom ne bi zadostovala, kajti tla ima iz opeke, prenizka je in premalo zračna, bolj tičniku podobna nego izbi ali pisarnici. V zbornici so na stenah slike 15. Habsburčanov, tudi oblega mesta po Švedih je naslikana.

(Dalje prihodnjič.)

Pastir in lovec.

(Spisal J. Kosmač.)

Mladi ovčar Mihec je pasel njega dni drobnico v planinah. Neko jutro ide daleč v temno goro ter išče ovčice, ki jih je pogrešal v čedi. On naleti v samotni goščavi na opešanega moža, ki je v lepi lovčevi obleki brezupno ležal pod košato hojo.

„Oj dragi mladenec!“ vsklikne lovec, „že včeraj sem zašel v to goščavo, ker sem sledil serne in divje koze; zgrešil sem pravo pot, in ne najdem žive duše, ki bi mi zamogla povedati, kod mi je nazaj iti; ne vira iz katerega bi se merzle vode napil. — Zeló sem žejen in lačen, pomagaj mi, ljubi pastirček!“

Mihec naglo ponudi lovcu iz svoje torbice kos kruha in sira, iz buče pa merzle vode rekoč: „Otešite se; tudi mleka imam, če vam je drago. Okrepčajte se, potem pa pojdite z menoj, da vas zopet popeljem iz tega kraja.“ Okrepčani lovec se dvigne ter gré za Mihcem, ki mu kaže pravo pot.

„Mili pastir!“ reče lovec, „smerti si me otel, na kaki način te hočem obdarovati? — Popústi pastirstvo, drobnico in planine ter idi z menoj v mesto. Tam ne bivamo v lesenih bajtah s slamo kritih; visoki gradovi, na stebrih krasnega mramorja kviško proti nebu šterlé. Pri meni znaš bivati, ako ti bo všeč; pil boš dobro kapljico iz zlatih kupic in jedel drage jedi iz srebrnih skled.“

Mihec odgovori na to: „Kaj bom v mestu počel? Zadovoljnejši sem v svoji leseni bajti, ki mi je zavetje o dežji, hudem pišu in viharju; res da ne stojim na mramorovih stebrih ali okrog sebe ima dovelj dreves in brajd, katere se zaradi teže grozdja do tal pripogibljejo; v bistrem viru si zajemam merzle vode, pijem večkrat okusni jabelčnik, jem pa kar mi čeda dá in drevje rodi; če nimam zlata na mizi in srebra, jo ovenčam z dišečimi cvetlicami iz domačih planin; katere premožni in imenitni mestjan ne pozná.“

„Idi z mano mladenec dragi! tudi pri meni boš našel obilo dreves, lepe drevorede in polne gredice lepo dišečih cvetlic, naši studenci so zaljši, ko tvoji v planinski puščavi.“

„Prijetnejše so mi gorjanske dobrave, bolj me mikajo planinskih logov drevesa, ko pri vas umetno zasajeno drevje ali tuje cvetlice in zelišča mestnih vertov. Tudi jaz imam rad cvetlice in jih čislam ter jih vsako jutro veselega serca o zori obiščem; tu majaron in mnoge lilije, tam vertnice in rožmarin in obilo drugih, med katerimi šumljá bister potok. Akoravno moj potok spod sive skale privrè, mi je ljubši kot vaša draga pijača iz francoskih, ogerskih ali namških nógradov.“

„Le pojdi z mano! V mestu boš videl zale dekleta, v svilo in žamet oblečene; bele kot sneg, z zlatom in krasnimi biseri lišpane. Tam ti bodo verli pevci in umetni strunarji kratili čas; idi, vedno te bom vodil v gledališča in na ples.“

„Moja, solnca ogorela Milica je zala. Všeč bi bila tudi vam, ako bi jo videli, če s cvetlicami ovenčana k meni priskače ter med tem prelepo poje, ko jaz piskam na piščalko; ali pa če pri solnčnem zahodu pred bajto sedé poslušava žvergoljenje in petje veselih pevalic, ki po vejah premilo žvergolé. — Povejte mi, če umejo vaši pevci in strunarji gorši od prekrasnega slavčka ali črnega kosa v leševji? — Mislim da ne; zato tudi z vami po nobeni ceni ne grém.“

„Ker te tedaj v mesto iti nikakor ne veselí; mi vsaj povej, kaj ti zamorem v zahvalo dati za tvojo ljubeznjivo postrežbo? — Vzemi vsaj peščico zlata in moj srebrni lovski rog!“

„Čemu mi bo zlato? Saj nimam pomanjkanja, ker v obilnosti živim. Bom morda ž njim kupoval sadje od dreves, cvetlice od travnikov in senožet, ali pa mleko in sir od drobnice svoje?“

„Kaj pa zahtevaš, ljubi pastir? Kako te naj obdarujem? Povej!“

Veselega serca odgovori Mihec na to: „Čutara, ki visi na vaši torbici, mi je všeč; če mi jo daste, mi najbolj vstrežete. Veselje mestno, kakor tudi zlato in srebro ohranite za-se!“

Z veseljem prijazni lovec podá Mihcu čutaro; in zadovoljen pastir jame skakati, vriskati, žvižgati in peti, da se krog in krog razlega. —

Smešnice.

* V neki saksonski vasi je župnik ravno pridigoval o evangelji, da je izveličar 5000 ljudi s peterimi kruhi in dvema ribama nasitil. Neki pričujoči kmet pa tega ni hotel verjeti, toraj z glavo odmajuje. Župnik to zapazi in po pridigi kmeta vpraša, kaj da mu v pridigi ni dopadlo. Kmet posmehovaje se odgovori: „Častitljivi gospod, ne zamerite, ali to je vendar malo prehuda laž, 5000 ljudi s peterimi kruhi in dvema ribama nasititi in potem še dvanajst jerbasesv z ostanki napolniti.“ Resno ga župnik zaverne: „Ljubi prijatelj, temu ni tako, kakor vi mislite, ker na mestu, kjer je omenjenih pet tisuč ljudi sedelo, bilo je veliko trave, in vam podobni so travo jedli.“ J. V.

* Pri nekem obedu hoče kučegazda pečeno gos razmesariti. Ko jo na vilice natakniči hoče, mu pade gos na tla in mahoma psi na njo planejo. Vse kriči in tožuje po zgubljeni gosi. Pomirovaje jim kučegazda pravi: „Nič se ne bojte! Ne bo mi ušla ne, saj prav terdno na njej stojim!“

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Kakor je bilo že prej razvidno, zmagal je pri sklepanju v delegacijah vojni minister s svojim predlogom. Giskrovci so vojni proračun ostro napadali in glasovali proti povišanju vojnih stroškov, pa ne iz varčnosti, ampak zato, da avstrijska armada ostane slaba in jo s časom pruske „pikelhaube“ ložej požeró. Temu izdajavskemu namenu ustavovercev so se morali federalisti zoperstaviti in so glasovali za vladni predlog, akoravno so vedeli, da s tem sedanjo ustavoverno vlado še dalej združijo. Ravnali so kot pošteni Avstrijanci in kot branitelji Avstrije pod Habsburško dinastijo. — Da pa sedanje ministerstvo zato vendar ne stoji na terdih nogah, razvidi se lahko. Razpad med ustavoverci je gotov in more za nas le vesele nasledke imeti. Kmaló bodo ustavoverci prišli do tega, da bodo sami prepričani, da njih stranka Avstrijo vladati ni v stanu, kakor jim je to Hohenwart že davno povedal.

Državni zbor bo baje o začetku meseca decembra t.l. zopet sklican. Zborovanje, kakor se sliši, ne bode dolgo trajalo in bo obsegalo samo dovoljenje za pobiranje davkov, nekaj manj važnih predlogov in pa, kakor ustavovorni listi terdijo, novo volilno postavo. Deželni zbori se herž ko ne snidejo začetka prihodnjega meseca, torej ne bodo imeli veličasa za zborovanje.

Ogersko-hervaska regnikolarna deputacija je v Pešti svoje delo pričela.

Na Hervaskem so te dni bile štiri volitve za zagrebski sabor. V dveh okrajih sta izvoljena narodnjaka, namreč dr. Dežman in Čiro Turalo, v dveh okrajih sta pa izvoljena kandidata magjarske stranke.

Znano je, da so pri lanskih volitvah v deželni zbor Praški prebivalci mesta Kolina na Českem po zaukazu Kollerja bili kaznovani z vojaki in preiskavo, ker se jim je očitalo, da velike posestnike silijo in terorizirajo, naj volijo za narodno stranko. Zdaj je ta preiskava končana in pokazalo se je, da so Kolinci čisto nekrivi.

Zunanje države. Na Turškem se začenja nekaj mešati. Nedavno imenovani veliki vezir Mithad Paša je zopet odstavljen. Na njegovo mesto pride začasno Rudši Paša. Med Černogorci in Turki je bila mala praska, pri kateri je bilo na obeh straneh nekaj ranjenih in celó mertvih. Vzrok tej praski so dali Turki, ki so hoteli na Černogorskej meji sezidati terdnjavo.

Družba sv. Mohora.

V tretji letošnji seji dne 22. maja je družbini odbor sklenil, skerbeti za to, da družba sčasoma izdava „knjigo o človeških iznajdbah.“ Odborov sklep je bil pisateljem razglašen po „Besedniku“ in drugih slov. časopisih; vabilu je bila dodana prošnja, naj g. pisatelji, ki so volje, tega dela se lotiti, svojo misel naznanijo družbinemu tajniku in priložijo kratek pregled, po katerem nameravajo knjigo spisovati. Vsled vabila so se oglasili štiri pisatelji. Izmed teh je odbor v zadnji seji dne 14. oktobra soglasno sprejel ponudbo g. prof. Tušeka tem rajše, ker g. profesor ni le eden naših najboljših in marljivih pisateljev, ampak ravno o tem predmetu strokovnjak, da sposobnejšega memo njega zastoj iščemo. Gradivo misli prof. Tušek osnovati tako, da bo cela „knjiga človeških iznajdb“ obsegala šest zvezkov; vsak zvezek bode za-se obstoječi del ter s primernimi podobami kinčan izišel po priliki tolik, koliki so snopiči Erjavčevih „Živali.“ Če ne pred, vsaj v dveh letih pride prvi zvezek na svetlo. Knjiga ni namenjena znanstveno razlagati naravoslovje in kemijo; njena naloga je, da prostemu kmetu razjasnuje razne prirodne sile in kako se dobivajo surovine iz zemlje, na zemlji in iz vode ter mu pové, kako se mehanično obdelujejo in da slednič njega seznaní s kemijo vsakdanjega življenja. Kajti še dandanes veljá, o čem je Cicero svoje dni Rimljane grajal: „Si quas res videmus parvas, usitatas, quotidianas, earum meminisse non solemus.“ Skerb bode tudi pisatelju, da pisava ne bo previsoka — temveč čisto lahko umevna in prostemu bralcu zastopna. — V isti seji poroča tajnik o ponudbi, katero vdova rajnega Antona Janežiča družbi stavi o založbi vseh Janežičevih knjig. Dosedaj je imel Janežičeva slovstvena dela v založbi Celovski bukvar Liegel; sedaj pa poteka obrok njegovega založništva. Zato ponuja gospa Janežičeva vsa J. književna dela družbini tiskarni v založbo in neomenjeno lastnino proti temu, da jej v desetih letih izplača 2200 gld. Gledé na to, da so Janežičeva berila uradno vpeljana v šole, gledé na to, da se zlasti po njegovem ročnem slovarju od dneva do dneva silneje popravljuje in gledé na to, da je nagrada za toliko in tako vrednih knjig jako nizka, in se tiskarni priskerbi novo delo in novi zaslužek: sprejme odbor soglasno ponudbo in pooblasti tiskarni odsek, naj sestavi dotično postavno pogodbo. Konečno še omenimo, da so vsled razpisa družbinih daril za l. 1873 dosedaj bili poslani in gg. presojevalcem izročeni sledeči rokopisi:

1. „O zvezdah repaticah.“
2. „Jajčnitat“ kratkočasna igra v enem djanji.
3. „Cesar Jožef na Spielberg-u.“
4. „Sola na domu“ in „Ali je življenje kmeta res tako žalostno.“
5. Deveterih enega,“ povest.
6. „Iz ogerske nižave.“
7. „Pes.“
8. „Z bogastva na nič.“

Gospodje, ki imajo pripravljenega gradiva, prosimo, da določene obroke ne zamudijo in družbi namenjene spise do 1. decembra pošljejo.

Kurzi na Dunaji 22. oktobra 1872.

Kreditne akcije	gld. 329.70	Nadavek na srebro gld.	106.75
Národno posojilo	„ 64.90	Napoleondori	„ 8.64

Žitna cena v Celovcu.

Po vaganu:

psenica gld.	6.40	— reč gld.	4. —	ječmen gld.	3.38.	— oves gld.	1.85
— ajda gld.	4. —	— tursica gld.	3.21				